

همایش علمی پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با حمایت معنوی مرکز علمی کاربردی سازمان همیاری شهرداری های استان اصفهان))

سر دبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی شماره مجوز: ۹۸/۲۳۵۱-۷۸۸۶۴
سال برگزاری همایش: ۱۳۹۸ شماره مقاله: ۸۶۵۵/۳۰۰۶ رده بندی کنگره: الف ۱۰۱/۲

بررسی و تحلیل جنبه های جهانگردی در ایران

محمدسجاد چقا کبودی

چکیده

قرار گرفتن ایران در یکی از حساس ترین و مهم ترین مناطق جهان، منطقه ای که همچون پلی از سپیده دمان تاریخ بشری، کانون مهم فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و تمدن های مختلف جهان را به هم پیوند می دهد، همجواری با کشورهای آسیای میانه و قفقاز از یک سو و افغانستان و پاکستان و عراق از سوی دیگر نزدیکی با کشورهای غربی خلیج فارس و دریای عمان، به ایران موقعیتی راهبردی بخشیده است. به سبب پهناوری سرزمین و تنوع ساختار طبیعی که پدید آورنده گوناگونی اقلیم و چشم اندازهای روح نواز طبیعی است، ایران را کشوری غنی، زیبا، بهره مند از جنگل های سرسبز و کوههای پرشکوه، دشتها و جنگل های سبز و بیابان های بیکران و کویر های اعجاب انگیز کرده است. شمال ایران که بخشی از آن با دریای نیلگون مازندران مجاور است از کوه های رفیع و جنگل های انبوه و سرسبز و از آب و هوایی مدیترانه ای بهره مند است. این سرزمین به سبب داشتن ۷۰۰ کیلومتر ساحل مشترک با دریای مازندران و اقلیم مساعد و کوه های مناسب و مناظر زیبا، یکی از غنی ترین کانون های جهانگردی ایران است.

واژگان کلیدی: جهانگرد، توریست، کشورهای جهان، کانون های جهانگردی

بخش اول: شرایط آب و هوایی

واقع شدن ایران در کمربند جهانی خشکی و محرومیت بخش های داخلی آن از رطوبت اقیانوس اطلس، دریای مدیترانه و سیاه و دریای مازندران به دلیل بلندی و کشیدگی کوه های عظیم البرز و زاگرس در شمال و غرب و جنوب غربی، خشکی و بیابانی بودن نواحی داخلی این کشور را سبب شده است؛ اما وجود کوه های پراکنده و اندک در داخل فلات، نظیر شیرکوه در یزد و کرکس در کاشان، شکل گیری آبادی ها و شهرهای پر رونقی را در دل بیابان مرکزی میسر کرده است. تنوع اقلیم به سبب وجود ارتفاعات و دشت ها و بیابان ها در ایران به گونه ای است که میانگین دمای سالانه از شمال غربی به جنوب شرقی افزایش می یابد، به طوری که از ۱۰ درجه سانتی گراد در آذربایجان به ۲۵ تا ۳۰ درجه سانتی گراد در جنوب و جنوب شرقی می رسد. جنوب و شمال ایران در فصل های گوناگون، آب و هوای متفاوت با نواحی مرکزی و کوهستانی دارند. بارندگی در شمال و جنوب و نواحی مختلف کشور بسیار متفاوت است، به طوریکه از ۱۰۰ میلیمتر در نواحی مرکزی تا ۲۰۰۰ میلیمتر در گیلان در نوسان است، در حالی که میانگین بارش سالانه ایران حدود ۲۷۰ میلیمتر است. بسته به نوع و بسته به وضعیت، ساکنان سرزمین ایران، از حدود سه هزار سال پیش، برای ادامه بقا، به مدداندیشه ای بارور، مبتکرانه با ایجاد چاه ها و حفر قنات ها و کاریزها دست زدند و بدین سان، با بیرون آوردن آب از دل زمین، عالی ترین فن آوری های عهد باستان را در زمینه آبیاری ابداع نمودند. به برکت این ابتکار کویرنشینان ایران زمین و انتقال این تجربه به شمال آفریقا و برخی دیگر از مناطق صحرایی جهان، امکان زندگی و سازش پذیری بادیه نشینان مرکزی این بوم با هنجار طبیعت، نوعی شیوه زندگی و اسکان و معیشت را پدید آورده است که راستی، برای هر مسافری جذاب و برای هر انسانی جالب است.

بخش دوم: زمینه های انسانی و فرهنگی

بند اول: جمعیت و ویژگی های قومی

ایران کشوری است با ۶۵ میلیون نفر جمعیت که ۵۵ درصد آن شهرنشین و بقیه روستا نشین و اندکی هم کوچنده هستند و مسکن ثابتی ندارند. به دلیل موقعیت جغرافیایی، یعنی واقع شدن بر سر راه آسیای مرکزی و ترکیه و کشورهای غربی و به سبب حمله ها و یورش هایی که از دیرباز به این خطه صورت گرفته است، سیمای جمعیتی ایران را در مجموعه ای از اقوام گوناگون مانند فارس ها، ترک ها، کردها، لر ها، بختیاری ها، بلوچ ها، ترکمن ها و عرب ها تشکیل می دهند که در سراسر این سرزمین پراکنده اند. هر چند فرهنگ و مذهب مشترک این اقوام را به هم پیوند داده است، هر کدام از آنان، با الهام از ویژگی های طبیعت منطقه ای که در طول هزاران سال مسکن و مأوای پیشینیان آنها بوده است، ویژگی های رفتاری، باورها شیوه زندگی و آداب و رسوم دارند که از قوی ترین جاذبه ها و زیباترین نمادهای اقوام ایران است. چهره، گوش، چگونگی معیشت، مسکن، لباس، باورها، موسیقی، آداب و رسوم، جشن ها، شادی ها و غم ها و خلاصه تمامی شئون زندگی مردمان این آب و خاک چنان متنوع و رنگارنگ و به حدی سرشار از راز و رمز مجموعه ای از حوادث و وقایع است، که براستی هر جهانگردی را به خود جلب می کند. برای مسافران نحوه زندگی عشایر قشقایی با آن مراسم و آداب و لباس و.... به همان اندازه جالب و دیدنی است که زندگی بختیاری ها.

بند دوم: ایران پیش از اسلام

روشن است که ایران یکی از ۱۰ کانون مهم شکل گیری تمدن بشری در جهان بوده است. بنابه روایتی، نخستین آثار تمدنیت که در این سرزمین کشف شده به هزاره پنجم پیش از میلاد مسیح تعلق دارد و نیز چنین آورده اند که هجرت اقوام آریایی به فلات ایران پیش از هزاره دوم پیش از میلاد مسیح آغاز شد. مادها در غرب، فارس ها ابتدا در جنوب غربی و بعد در جنوب و پارت ها در خراسان استقرار یافتند. از میان فارس ها امیرانی برخاستند که

پس از چیرگی بر مادها، که در هگمتانه عمارت داشتند، امپراطوری عظیم و پرفروع هخامنشی را بنا نهادند. از این دوران پرشکوه تاریخ ایران، کاخ ها، عبادتگاه ها و بناهایی در فارس (تخت جمشید پاسارگاد، نقش رستم)، درکاشان (تپه سیلک)، تپه حصار دامغان، همدان و ... به جای مانده که برای مسافران بسیار پرجاذبه است. پس از فروپاشی سلسله هخامنشی به دست اسکندر مقدونی و ویران شدن تخت جمشید، جانشینان او یعنی سلوکیان بر ایران سلطه یافتند که نتیجه آن آمیزش فرهنگ ایرانی با فرهنگ یونانی بود. بالاخره، ساسانیان پس از پیروزی بر پارت ها که از اقوام آریایی بودند، در سده سومین میلادی امپراطوری جدیدی بنیان نهادند که تا میانه سده هفتم میلادی پایدار ماند. از دوران ساسانیان که از تابناک ترین دوران مجد و عظمت ایران پیش از اسلام است، میراث هایی گران بها و بناهای تاریخی فراوانی در فیروز آباد، کازرون، طاق بستان، سروستان، نیشابور و ... بر جای مانده است که از مهمترین جاذبه های جهانگردی ایران باستان محسوب می شوند.

بند سوم: ایران پس از اسلام

پس از سقوط امپراطوری ساسانی به دست تازیان مسلمان، دودره جدیدی در تاریخ ایران گشوده شد. هرچند ایرانیان که از ظلم و بی عدالتی مغان و حکومتگران در عهد ساسانی به ستون آمده بودند، با اطمینان قلبی اسلام را پذیرفتند لیکن هیچگاه از مخالفت با امویان نژاد پرست که ایرانیان را موالی می دانستند و سپس عباسیان دست برنداشتند. تازیان نیز برای سرکوبی ایرانیان که طرفدار حکومت سلاله های رسول اکرم بودند، به تقویت عناصر غیر ایرانی پرداختند. جنگ های میان سلاطین محلی قدرت آنان را تضعیف کرد و زمینه را برای چیرگی اقوام بیگانه آسیای مرکزی نظیر ترکان سلجوقی، مغولان، و تیموریان فراهم آورد. در زمان صفویان امپراطوری قدرتمند اسلامی - ایرانی پا گرفت و حکومت مذهب تشیع رسمیت یافت و در برابر مذهب سنت، شیعه مذهب رسمی کشور شد. از این دوران آثار و بناهای فراوانی مانند کاخ ها، مسجدها، حمام ها، آب انبارها، مدارس علمیه و ... در شهرهای تبریز، اردبیل، قزوین و مهمتر از همه اصفهان به جای مانده که از شاهکارهای هنر و معماری جهان اند و در فواصل شهرهای اصلی کاروانسراهای متعددی بوجود آمد. در

این دوران، از آمیزش آیین حیات بخش اسلام و فرهنگ بارور و پویای ایران تمدنی پاگرفت که سالیان دراز بر جهان آن روزگار سایه افکند. در این دوران پربار تاریخی، کانون های عظیم علمی و فرهنگی در خراسان، شیراز، اصفهان، ری، تبریز و مراغه و جندی شاپور برپا شد و مشاهیر و بزرگانی مانند ابن سینا، زکریای رازی، خواجه نصیرالدین طوسی، امام محمد غزالی، ابوریحان بیرونی، مولوی، سعدی، حافظ، عمر خیام، جامی، خاقانی شروانی و... پروراند که فخر عالم بشریت اند.

بخش سوم: ایران اسلامی، سرزمین مذاهب

قدمت، موقعیت اجتماعی و هجوم اقوام و طوایف گوناگون به این سرزمین موجب شد که پیروان ادیان و مذاهب در این کشورسکنی گزینند و مجموعه ای از مذاهب و فرق مذهبی در آن بوجود آیند. هرچند اغلب ملت ایران مسلمان و شیعی مذهب اند، ولی پیروان دیگری از آیین زردشت، یهود، مسیحی با شعبه ها و فرقه های گوناگون در این سرزمین سکونت دارند.

بند اول: ایران، کانون بالقوه جذب جهانگرد

با توجه به موقعیت جغرافیایی و ویژگی های طبیعی و انسانی و تاریخی این سرزمین، به راستی ایران یکی از مهم ترین قطب های جهانگردی جهان است. این کشور به سبب قدمت تاریخی و پویایی تمدن و فرهنگش در ژرفای تاریخ، دارای چنان جاذبه های توانمندی در بسیاری زمینه هاست، که می تواند پاسخگوی انبوهی از حواست ها و نیازهای جهانگردان باشد. مهمان نوازی ایرانیان که ریشه در تاریخ و دین این ملت دارد و زبان زد عارف و عامی است می تواند هر مسافر بیگانه را مجذوب خود کند و او را به آغوش هر خانواده ایرانی بکشاند و یا چگونگی گذران زندگی، بینش و آداب و رسوم مردم این مرزوبوم آشنا نماید. بطور کلی می توان جاذبه های جهانگردی ایران را به طور کلی به سه گروه طبیعی، انسانی - فرهنگی یا مذهبی تقسیم کرد.

بند دوم: جاذبه های طبیعی

کوه های رفیع و زیبای زاگرس، البرز، سبلان، شیرکوه و قلل مرتفع آنها مانند دماوند، الوند و دنا که ضمن زیبایی بهترین مکان برای مشتاقان کوه نوردی و اسکی است؛ دشت مغان، دشت ارژن، دشت ناز، جنگل های سرسبز و دیدنی شمال، پارک جنگلی گلستان، جنگل های غرب، غارهای شگفت انگیز و بی نظیر (مانند غار علیصدر در همدان) کویرهای لوت و نمک، دریاچه های ارومیه در آذربایجان غربی، مهارلو، بختگان و پیریشان در فارس، جزایر زیبای قشم، کیش، مرداب انزلی، تالاب میان کاله، چشمه های آب گرم معدنی محلات، سرعین (اردبیل)، بهشت گمشده در کهکیلویه، آبشارهای زیبای یاسوج، قلات فارس و.... کویر و بیابان نیز جذابیت بسیار دارند. همه ساله هزاران جهانگرد اروپایی و ژاپنی از بیابان های آفریقا دیدن می کنند. ایران نیز از این جاذبه بی بهره نیست. بیابان های مرکزی و شرقی ایران، با ماسه های لغزان، آفتاب درخشان، سکوت آرامش بخش، آبادی هایی که در میان «دریای موج ماسه» قد برافراشته اند، منظره کاروان های شترسواران در بیابان ها، جنگل کاری برای جلوگیری از پیشروی بیابان، همگی از جاذبه های طبیعی بسیار چشم نوازند.

بخش چهارم: جاذبه های تاریخی

مهم ترین آثار تاریخی ایران که شهرت جهانی دارند و می توانند انبوه جهانگردان را به خود جلب کنند عبارتند از ویرانه های هگمتانه در همدان، تپه سیلک در کاشان، مارلیک در رودبار، نقش رستم، تخت جمشید، آپادانا، کاخ فیروزآباد، بنای شاهپور در کازرون، ارگ عظیم و زیبای بم، حمام گنج علی خان و یخدانهای گوناگون در کرمان، ارگ کریم خانی، عمارت کلاه فرنگی، بازار وکیل و سرای مشیر در شیراز، خانه طباطبایی ها و بروجرودی ها، منوچهری ها و باغ فین در کاشان، عمارت عالی قاپو، مدرسه چهارباغ، کلیسای وانک، کاخ چهلستون، منار جنبان، مسجد شیخ لطف اله، مسجد شاه و سی و سه پل و خواجه در اصفهان، آثار باستانی شوش در خوزستان، بیستون در کرمانشاه، بازار

و مسجد کبود در تبریز، قلعه فلک الافلاک در خرم آباد، مسجد جامع لرستان، شهر سوخته و دهانه غلامان در سیستان، مسجد جامع و تکیه امیرچماق در یزد و آثار دیگر.

بند اول: نجینه ها

گنجینه های هر کشوری ثروت های بسیار ارزشمندند که آثار تمدن، هنر، صنعت و زندگی گذشتگان را در معرض نمایش می گذارند، با دیدار از گنجینه، می توان در احوال بنیان گذاران مدنیت های گذشته سیر کرد و به استعدادها و خلاقیت های نیاکان خود پی برد، گنجینه ها آینه های تمام نمای تمدن ها و حالات و کردار پیشینیان اند. از مهمترین جاذبه های هر کشوری گنجینه های آن است. در کشورهای پیشرفته گنجینه ها به گونه ای بسیار جالب و بر مبنای علمی و مرتب و آمایش شده اند و به همین دلیل، از پربیننده ترین و جذاب تری مکان ها هستند، زیرا با ابزار و اشیایی که در خود دارند، مجموعه ای از فرهنگ و تمدن گذشته و حال یک سرزمین را به تماشا می گذارند. ایران نیز گنجینه هایی دارد که با توجه به کهن سالی و غنای مدنیت این سرزمین و شیوه ها و سبک های زندگی و تنوع فراوان فرهنگ ها و هنرها و اقوام تعداد آنها بسیار اندک است. به استثنای یکی دو گنجینه (ایران باستان، دوره اسلامی و هنرهای معاصر) بقیه، آنطور که باید و شاید ترتیب و آسایش نیافته اند و متأسفانه همین گنجینه ها هم به سبب کم رونق بودن جریان مسافرت و جهانگردی - به ویژه به علت رکورد بازار مسافرت اروپاییان، ژاپنی ها و آمریکاییان به ایران - غالباً مهجور، متروک و تهی از بیننده اند. مسئولان گنجینه های ایران برای باورند درآمد حاصل از ورودی بازدید کنندگان از گنجینه ها حتی جوابگوی هزینه های نگهداری و پرداخت حقوق کارکنان نیست، در حالی که این جاذبه ها در کشورهای جهانگردپذیر یکی از منابع مهم درآمد است. و ایران یکی از ۱۰ کشور مهم تاریخی جهان محسوب می شود. مهمترین گنجینه های ایران عبارتند از: ایران باستان، هنرهای اسلامی، آبگینه، فرش، هنرهای معاصر، تاریخ طبیعی، صنایع دستی، میراث فرهنگی، رضا عباسی، کاخ سعد آباد، جواهرات سلطنتی، گلستان، تماشاگاه تاریخ و شهدا که همه در تهران اند. البته در سالهای اخیر در مراکز استان ها و شهر های مهم بناهایی گنجینه مانند ایجاد کرده اند که

مکان اشیاء بسیار گران بها وبی نظیرند ، ولی متأسفانه نحوه عرضه آنها وتوضیحات مربوط بسیار ناقص وزشت است .

بند دوم: صنایع دستی

صنایع دستی وآثار هنری خلاقیت ها، استعدادها ، فرهنگ وتمدن یک ملت را متجلی می سازد وروحیه ، سلیقه ، باروری اندیشه ، بارورها وسنت های آفرینندگان آنها را نشان می دهد. به ویژه اگر بیاد آوریم که برابر نظر برخی باستان شناسان ازجمله گریشمن درتاریخ ایران قبل از اسلام هنرهای گوناگون بافندگی ، صنایع دستی وکاشی کاری ازیاران برخاسته است. یکی ازجاذبه های بسیار قوی درکشورهای توسعه یافته ودرحال توسعه صنایع دستی است که نظر هر مسافر وجهانگردی را به خود جلب می کند. مسافران با خرید فرآورده های دستی یادگاری همایی بس ارزنده ازمسافرت خود به ارمغان می برند که بعدها با نگاه به آنها خاطرات سفر را درذهن زنده می کنند. هم اکنون دربسیاری ازش کشورهای جهانگیر پذیر جهان ، برای ارائه بهتر صنایع دستی به جهانگردان سعی فراوان می شود؛ زیرا صنایع دستی علاوه براینکه برای صنعتگران منافع چشمگیر اقتصادی به همراه دارد؛ بارفرهنگی وهنری این صنایع که فرهنگ ومدنیت ملتی درآن خلاصه شده است ، اهمیت دارد. ایران زمین بنا به موقعیت جغرافیایی وشرايط طبیعی اش اذدیرباز سرزمین صنایع دستی وهنری بوده است . صنایع دستی ایران به دلیل داشتن ویژگی های متنوع وزیبایی وکاربردی بودن شهره آفاق است . انواع کف پوش ها مانند فرش ، گلیم وگبه ؛ انواع پارچه های زربفت وقلمکار، صنایع چوبی مانند خاتم کاری ومنبت کاری وقلم زنی ؛ نقره سازی ، ساخت انواع اشیاء گلی ،کاشی ، سفالی، وزیورآلات ونقره ومینا کاری ، خراطی ، نقاشی وشیشه گری ، حاصل هنر وذوق میلیون ها مرد وزن ، پیرو جوان است که درگوشه وکنار این مرزوبوم، درعین محرومیت ازمواهب یک زندگی سالم ومعمولی درکمال گمنامی وفروتنی وبی ادعایی به خلق زیباترین وارزشمندترین اشیاء هنری مشغول اند. اما متأسفانه دراین مورد نیزبه سبب عدم رونق جهانگردی درایران ومشکلات فراوان

معیشتی پدید آورندگان صنایع دستی، اولاً بعضی از این صنایع نظیر زری بافی و مخمل بافی به دست فراموشی سپرده شده است؛ ثانیاً بازار صنایع آن طور که باید رونقی ندارد.

بند سوم: سنن و آداب و رسوم

در گذشته ای نه چندان دور، ایلات ایران در عرصه سیاست و اقتصاد کشور نقشی مهم داشتند؛ ولی شاهان پهلوی به منظور اعمال قدرت و برقراری امنیت، با خوانین و رؤسای ایلات درافتادند و با مبارزاتی خونبار که به قلع و قمع آنان انجامید، برخی از ایل ها یکجا نشین شدند، ولی بسیاری دیگر، هنوز هم همچون پیشینیان خود در چهار هزار سال پیش، کوچ نشینند و گذران زندگی آنها از دامپروری و دامداری است. عشایر ایران، چه آنان که اسکان یافته اند و چه طوایفی که کوچ روند، همچنان به آداب و رسوم و مراسم و سنن پدران خود پای بندند: مهمان نوازی، آداب و معاشرت، شیوه زندگی، پوشش لباس و خلق و خوی و مراسم غزا و عروسی خود را حفظ نموده اند. کوچ عشایر و حرکت آنها با گله و رمه و چادر و همه ابزار زندگی، از ییلاق به قشلاق، با لباس های رنگین، دام های زنگوله دار به اندازه ای زیبا و دیدنی است که نظر هر بیننده ای را به خود جلب می کند. شکل خانه ها، چادرها، معیشت اقتصادی و تقسیم وظایف، موسیقی و آهنگ به هنگام کوچ آنان، همه برای مسافران و جهانگردان بسیار جالب است. عشایر ایران مردمانی دلیر، هوشیار و مهربانند؛ در سوارکاری و چوگان ماهرند؛ در کار بسیار سخت کوشند و به آداب و رسوم خود پای بند. « فرهنگ غنی و پر بار عشایر سرشار از آداب و رسوم نانوشته و ثبت نشده ای است که درک آن ها برای جامعه غیر عشایری با ناباروری هایی همراه است. عشایر که کیلویه و بویراحمد برای مهمان احترام خاصی قائل اند. بهترین غذاهای خود را برای مهمان تهیه می کنند و بهترین وسایل خواب خود را به مهمانان اختصاص می دهند. نیره علاء الدینی بهمنی که خود دارای شش طایفه است، در زمینه مهمان نوازی آدابی دارد که صمیمیت و سادگی عمیق آنها را نشان می دهد. آنها همیشه در کوچ اند و زندگی شان از راه دامداری سنتی می گذرد. و محل چادر آنها در قعر دره های کوهستانی بهمنی شمالی است. هنگامی که برای آنها مهمان می رسد آنقدر مهمان را نوازش می نمایند و به او خوش آمد

می گویند که اندازه ندارد.» زندگی ایلات و عشایر و روستاییان ایران سرشار از تنوع و زیبایی است. آنان در آغوش طبیعت بکر و دل انگیز می زیند. طبیعت زنده و روح نواز از کوه و در دشت، و جانوران و گیاهان الهام بخش آنان در برداشت از هستی است. آنان این برداشت را با باورها و سنن و مراسم روستا میان مجاور در آمیخته اند و به فرهنگی دست یافته اند که سرشار از زیبایی، سادگی و بی پیرایه ای است. تلقی آنان از هستی در زندگی و در بافته ها و دست سازهای آنان تجلی می یابد، درقالی، جاجیم، گلیم و گبه با نقش و نگارهایی که هر کدام دنیایی معنا دارد و گویای فلسفه زندگی است. لباس های رنگارنگ و بافته های زیبای آنان به زندگی و طبیعت لبخند می زند و شادی می بخشد. از این رو می توان مراکز عشایری و روستایی را یکی از جاذبه های بسیار قوی برای مسافران خسته و دل زده از زندگی شهری و ماشینی تلق کرد؛ با ترتیب کاروانهای مسافرتی می توان مسافران و جهانگردان (به ویژه مسافران خارجی) را به این مراکز برد و گوشه ای دیگر از زیبایی ها و غنای فرهنگ ایران را به آنان نشان داد. روستاییان که در طول تاریخ و با الهام از طبیعت متنوع در این بوم می زیستند زندگی سرشار از صفا و طراوت و زیبایی دارند و به همین دلیل محیط روستا می تواند پناهگاه دل زدگان خسته از غوغا و هیاهوی شهر باشد.

بند چهارم: جاذبه های مذهبی

با هجوم تازیان مسلمان به ایران، مذهب اسلام که نوید دهنده عدالت و آزادی است؛ به میان مردم حقیقت جوی این مرز و بوم راه یافت. با محروم شدن سلاله های رسول اکرم از خلافت به وسیله امویان و سپس عباسیان جدال میان اولاد پیامبر و غصبان بالا گرفت. از این پس، ایران و مردمانش که به داشتن سجایای اخلاقی و مهمان نوازی، آرامش طبع و پیروی از حق و حقیقت شهره جهان اند پناهگاه اندیشه و تفکرات سلاله های رسول اکرم شد. بسیاری از امام زادگان از خشونت و درنده خویی حاکم بر سرزمین های عرب گریختند و به آغوش ایرانیان پناه بردند. از آن پس ایران اسلامی به تدریج مدفن امام زادگان و به مراکز زیارتی و عبادتی مردم تبدیل گردید. عشق و علاقه ایرانیان به خاندان نبوت، همراه با فرهنگ و هنر خلاق و بارور ایرانی موجب شد که بر مزار امام زادگان و پیشوایان دینی،

زیارتگاه ها و بناهایی در کمال زیبایی و شکوه ساخته شود و در تکمیل آنها ، با توجه به مراسم و آداب زیارتی ، انواع هنرها و خلاقیت های اندیشه بکار رود. این زیارتگاه ها که در گوشه و کنار ایران اسلامی در شهرهای کوچک و بزرگ بنا شده اند ، محل تجمع و عبادت حاجتمندان و دل خستگانی است که از مداوای رایج ظاهری مأیوس اند و برای شفای آلام خود به دامن پیشوایان مذهبی چنگ می زنند و از انقباس پاک آنان یاری می جویند. علاوه بر زیارتگاه ها ، مساجد ایران نیز از نظر قدمت ، زیبایی و شکوه و نبوغ معماری در سراسر جهان در اوج شهرت اند. و انگهی سبک بنا ، معماری و تزئین مساجد ایران با مساجد دیگر کشورهای اسلامی بسیار متفاوت است و همچنین می تواند در جلب گردشگران و مسافران خارجی تأثیر مهمی داشته باشد. علاوه بر زیارتگاه ها و مساجد ایران که مورد توجه و بازدید مسلمانان است ، این کشور به دلیل وسعت خاک و تنوع قومی و مذهبی ، دارای کلیساهای، آتشکده ها و کنیسه هایی است که از نظر قدمت و عظمت و زیبایی مورد توجه بسیاری از پیروان سایر مذاهب در سراسر گیتی است و برای جهانگردان و زائران ایرانی و خارجی جاذبه بسیار دارد. برخی از زیارتگاه ها و عبادت گاه های ایران ارزش جهانی دارند؛ مانند بارگاه ملکوتی حضرت امام رضا (ع) در مشهد که به راستی کعبه آمل و ارزوی ملون ها زائر ایرانی و شیعیان کشور های هندوستان، پاکستان، افغانستان، عراق و... است. این زیارتگاه ها به سبب عظمت و زیبایی و بهره مندی از شاهکارهای هنرهای معماری ایرانی: آئینه کاری و کاشی کاری می تواند برای مسافران غیر مسلمان جاذبه ای قوی باشد. آرامگاه حضرت معصومه در قم و بقعه و بارگاه ماهان کرمان نیز شهرت جهانی دارد. مساجد شیخ لطف اله، جامع یزد، معماری و کاشی کاری ها ارزش جهانی دارند. از جمله عبادتگاه های دیگری که به پیروان ادعیان دیگر متعلق اند، اما شهرت جهانی نیز دارند می توان از کلیسای «وانک» در جلفای اصفهان، کلیسای طاووس در سیاه چشمدر نزدیکی ماکو و کلیسای سنت استپان در آذربایجان نام دارد. در چهارم تیرماه هر سال، بسیاری از زرتشتیان، به ویژه از کشورهای هندوستان و پاکستان و سایر نواحی جهان برای نیایش در عبادتگاهی به نام «چک چکو» که برای زرتشتیان بسیار مقدس است و در نیمه راه یزد و اردکان واقع شده است، گرد هم می آیند. یهودیان نیز از آرامگاه استر

(استرومردخای) در همدان و دانیال نب در شوش زیارت می کنند. علاوه بر زیارت گاه ها و عبادتگاه هایی که بر شمردیم و ارزش جهانی دارند، مراکز زیارتی و عبادتی بسیاری در سراسر این سرزمین پهناور، کعبه مشتاقان و پیروان ادیان جهان است. از زیارتگاه های معروف ایران، که ارزش محلی و ناحیه ای نیز دارد، می توان از زیارتگاه حضرت عبدالعظیم، بقعه سیدجلال الدین اشرف بن موسی الکاظم در آستانه اشرفیه، زیارتگاه حضرت احمد بن موسی بن جعفر موسوم به شاه چراغ در شیراز، آتشکده قدیمی آذرگشسب در تخت سلیمان و برج کاشمر در خراسان نام برد. به طور کلی، عبادتگاه های ایران، به مثابه کانون های زیارتی در فعالیت های سیاحتی- زیارتی نقش بسیار مهمی دارند. این مراکز در توسعه مسافرت های داخلی نیز بسیار مؤثرند.

بخش پنجم: مروری بر تاریخچه جهانگردی در ایران

ایران به سبب موقعیت جغرافیایی، بازرگانی و علمی اش و با داشتن مردمانی میهمان دوست و مهربان و میراث های گران بهای فرهنگی و هنری، از قدیم برای مسافران و جهانگردان جهان جاذبه ای ویژه داشته است. بر مبنای نوشته های گزنفون و هردوت، بازرگانان یونانی و رومی برای داد و ستد و سیاحت به ایران رفت و آمد داشتند. ایران اسلامی را سیاحانی مانند ابن حوقل، یاقوت حموی و ابن بطوطه از جهان عرب بازدید کردند که شرح مشاهدات خود را از طبیعت و اوضاع مردم ایران در آثاری مانند صوره الارض، معجم البلدان و... آورده اند. معروف ترین سیاحان اروپایی که به ایران آمده اند و در مورد ایران و مردمش سفرنامه نوشته اند، ژان شاردن فرانسوی، پیتر دلاواله ایتالیایی، مارکوپولو ونیزی، تاورنیه فرانسوی و بنیامین تودلای هستند. تودلای اهل اسپانیا ست و گویا نخستین فردی است که پس از اسلام از ایران دیدن نمود و سفرنامه ای در مورد مسافرتش به ایران و شهرهایش به رشته تحریر درآورد.

بخش ششم: سازماندهی جهانگردی در ایران

به منظور تنظیم امور جهانگردی و سیروسفر، برای نخستین بار در سال ۱۳۱۴، اداره ای بنام « اداره امور جهانگردی » در وزارت کشور ایجاد شد. در ابتدا، کار این اداره به چاپ نشریه هایی یا کتابچه های کوچک راهنما برای مسافران محدود می شد. در این کتابچه ها، اوضاع جغرافیایی، سیاسی و اجتماعی ایران به اختصار آمده بود. پس از شهریور ۱۳۲۰، « شورای عالی جهانگردی » جایگزین این اداره شد. در سال ۱۳۳۳، با توجه به پی بردن به اهمیت اقتصادی جلب مسافران خارجی و برای تقویت مبانی مودت و حسن تفاهم میان ملت ها، اداره امور جهانگردی دوباره در وزارت کشور تأسیس شد. این اداره در دوره جدید فعالیت خود خدمات و اقدامات اساسی چندی، مانند پیشنهاد تدوین مقررات و قوانین ورود و خروج بیگانگان، انجام داد. در سال ۱۳۴۰، شورای عالی جهانگردی از ۱۲ تن از نمایندگان وزارت خانه ها و مؤسسه های دولتی و سه تن از افراد بصیر و آگاه در امور جهانگردی به وجود آمد. تعیین خط مشی و تدوین برنامه اجرایی برای امور جهانگردی و به طور کلی نظارت بر این امور از جمله وظایف این شورا بود. هر چند این فعالیت هایی نیز کرد، لیکن این فعالیت ها و اقدامات بر پایه برنامه ای صحیح قرار نداشت؛ البته بعدها موجب افزایش علاقه خارجیان به بازدید از ایران شد، به طوری که چندی بعد، تشکیلات و امکانات جهانگردی موجود جواب گوی تقاضای جهانگردان نبود و همین امر موجب شد که بالاخره در سال ۱۳۴۲، « سازمان جلب سیاحان » تأسیس شود. این سازمان که به ارائه طرح ها و برنامه ریزی های وسیع زیربنایی در امر جهانگردی موفق شد، در سال ۱۳۵۳ جزو تشکیلات وزارت اطلاعات درآمد. و وزارتخانه مزبور با عنوان «وزارت اطلاعات و جهانگردی» متولی تنظیم امور ایرانگردی و جهانگردی شد. اداره امور ایرانگردی و جهانگردی به وسیله چهار شرکت سهامی با اسامی شرکت سهامی گشت های ایران، شرکت سهامی خانه های ایران، شرکت سهامی سازمان مراکز جهانگردی برای ورزش های زمستانی و شرکت سهامی تأسیسات جهانگردی ایران، بانظارت وزارت اطلاعات و جهانگردی اداره می شد. پس از انقلاب اسلامی، به حکم شورای انقلاب، در سال ۱۳۵۸ چهار شرکت مزبور در یکدیگر ادغام شدند و سازمان جدیدی به نام «سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی» با دستورالعمل ها و

سیاست های جدید شروع به فعالیت کرد. این سازمان اداره و بهره برداری از واحدهای اقامتی به شکل مهمانخانه، مهمانسرا، اردوگاه، کلبه، چادر، غذاسرا، چایخانه، پیست اسکی، تأسیسات کنار دریا، آبهای معدنی، مراکز ورزشی زمستانی و هرنوع محل مناسب دیگری را برای ایرانگردی و جهانگردی بر عهده گرفت. هم اکنون امور جهانگردی و ایرانگردی دو متولی دارد: معاونت سیاحتی و زیارتی وزارت فرهنگ و اداره ارشاد اسلامی و سازمان سیاحتی و مراکز تفریح بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی که مجتمع بین المللی و جهانگردی آزادی «ایتو» را نیز تحت پوشش دارد. هر کدام از این دو متولی به طور مستقل برنامه ها و طرح هایی تدوین و اجرا می کنند. البته تأسیسات جهانگردی، اقامتی و تفریحی و دوره های آموزشی برای تربیت راهنمایان جهانگردی و کارکنان، مهمانسراهای خاص خود دارند. گویا هم اکنون ۱۴۴ واحد پذیرایی با مدیریت مراکز ایرانگردی و جهانگردی اداره می شود و سازمان ساحتی و مراکز تفریحی بنیاد مستضعفان ۲۳ مهمانسرای درجه یک و بیش از بیست مرکز تفریحی و مؤسسه خدماتی مسافرتی را در اختیار دارد.

بخش هفتم: بازارهای جهانگردی ایران

منظور از بازارهای جهانگردی ملیت و کشور جهانگردان خارجی است که به ایران سفر می کنند. بر اساس گزارش آماری معاونت امور سیاحتی و زیارتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، از مجموع ۶۵۱ و ۶۴۱ خارجی که در سال ۱۳۷۵ به ایران آمده اند، ۴۴۹ و ۵۷۳ نفر یا به عبارتی دیگر، ۸۹/۴ درصد آنان جهانگرد بودند که در سنجش با سال پیش، این رقم ۱۷/۳ درصد رشد داشته است. از نظر ملیت، جهانگردان آذربایجانی با ۴۳۸ و ۱۳۵ نفر (۲۳/۶ درصد جهانگردان) در مقام نخست و سپس مسافران پاکستانی ۹۹ و ۰۶۳ (۱۷ درصد)، ترکیه با ۶۱۳ و ۷۳ (۱۲/۸ درصد)، افغانستان با ۲۴۳ و ۵۳ نفر (۹/۳ درصد)، روسیه (شامل روسیه فدراتیو و روسیه سفید) با ۴۵/۳۸۷ و ۸/۹ درصد) به ترتیب در مقام های بعدی قرار دارند.

شمار جهانگردان وارد شده بر حسب مناطق عمده اعزام کننده جهانگردان به ایران به شرح زیر است:

- کشورهای آسیای میانه و منطقه قفقاز ۸۲۸ ر ۱۸۷ نفر (۳۲/۸ درصد)؛
- کشورهای آسیای شرقی ۸۰۶ ر ۱۶۲ نفر (۲۸/۴ درصد)؛
- کشورهای اروپای غربی ۹۹۱ ر ۱۰۶ نفر (۱۸/۶ درصد)؛
- کشورهای اروپای شرقی ۰۷۴ ر ۵۰ نفر (۸/۷ درصد)؛
- کشورهای خاورمیانه ۱۱۶ ر ۴۳ نفر (۷/۵ درصد)؛
- کشورهای اقیانوسیه ۰۷۰ ر ۱۶ نفر (۲/۸ درصد)؛
- کشورهای آمریکایی ۴۸۷ ر ۳ نفر (۰/۶ درصد)؛
- کشورهای آفریقایی ۰۲۰ ر ۳ نفر (۰/۵ درصد)؛
- سایر کشورها ۷ نفر.

تعداد ملیت و وسیله سفر جهانگردان در سال ۱۳۷۵ به شرح زیر بوده است:

در دوران جنگ تحمیلی، هرچند هرریال نسبت به سال پیش اندکی افزایش یا کاهش در میزان ورود - جهانگرد و درآمد حاصل از آن مشاهده می شود، ولی باید اذعان داشت جهانگردی در این سالها به سبب عوارض جنگ و تبلیغات منفی رسانه های گروهی درحال رکورد ورخوت بوده است. در سال ۱۳۶۷ یعنی پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و اعلام آتش بس به تدریج در تعداد ورود - جهانگرد و درآمد حاصل از آن رشدی آشکار مشاهده می شود. بطوری که میزان ورود - جهانگرد در سال ۱۳۵۷ به ۵۷۳۰۰۰ و ۴۴۹ و میزان درآمد در همان سال به ۲۶۱ میلیون و ۲۲۸ هزار و ۴۷۵ دلار رسید. با نگرشی واقع بینانه به این نتیجه می رسیم که درسالهای پیش از انقلاب نیز، به رقم وجود نوعی آزادی مهارنشده و شرایط غربی پسندوبا اینکه عوامل حکومت وقت کوشش براین داشتند که با نادیده انگاشتن برخی ازباورهای اصیل مذهبی و فرهنگی مردم ، راه را برای جذب جهانگرد هموار سازند وامکانات و ظرفیت های جهانگردی و تسهیلات مسافرتی نیز مطلوب به نظر می رسید، اما فعالیت های جهانگردی و مسافرتی پویا و پیشرفته ای که درخورنام و منزلت وامکانات ایران باشد، وجود نداشت . درگیری ایران درجنگ تحمیلی و تبعات ناشی از آن ازجمله ، اوضاع نابسامان اقتصادی ، مقررات سخت دریافت گذرنامه وسختگیری سفارت خانه های خارجی دردادن روادید ازعلل این رکود است. البته باید گفت که زائران خانه خدا نیز جزو

این آمار به حساب آمده اند با توجه به تیرگی روابط میان ایران و عربستان در آن سالها و بستن شدید سهمیه حجاج ایرانی از سوی عربستان کاهش رقم خروج ایرانیان مؤثر بوده است. از سال ۱۳۷۰ رشد چشمگیری در مسافرت ایرانیان به خارج از کشور مشاهده می شود و بطوری که آمار نشان می دهد، در سال ۱۳۷۴ تعداد یک میلیون و ۸ هزار و ۷۸۲ نفر و در سال ۱۳۷۵، تعداد یک میلیون و ۲۱۷ هزار و ۶۵۵ نفر ایرانی به خارج از کشور مسافرت کردند. اکثر ایرانیان از طریق مرزهای هوایی به ویژه فرودگاه مهرآباد به خارج رفته اند. ولی مرز زمینی بازرگانان نیز راه عبور بسیاری از آنان به خارج از کشور است. از سال ۱۳۶۱ شاهد افزایش شدید آمار مسافرت ایرانیان به خارج از کشور (۵۷۳ ر ۲۱۱ مورد خروج بارشد ۴۳ درصد نسبت به سال پیش) و کاهش بسیار چشمگیر ورود - جهانگرد خارجی (۹۵ ر ۶۷ - با رشد منفی ۵۹ - درصد نسبت به سال پیش) هستیم. نوسان روابط میان ایران و کشورهای منطقه و جهان، تبلیغات سوء رسانه های کشورهای جهان در مورد اوضاع ایران و جنگ ویرانگر تحمیلی ۸ ساله، از جمله عوامل مهم در کاهش تعداد ورود - جهانگرد خارجی به ایران است. البته پیدایش طبقات « نوکیسه که به دلیل تغییرات اساسی در ساختار طبقاتی جامعه پس از انقلاب » به ثروت های بادآورده رسیدند، وجود محدودیت ها در داخل کشور برای کسانی که خواهان گذراندن اوقات فراغت در محیط باز و آرام هستند و جنگ و آثار آن از عوامل مهم مسافرت ایرانیان به خارج از کشور است.

آنچه در کاهش چشمگیر مسافرت خارجیان به ایران مؤثر بوده به این قرار است :

۱. تبلیغات بر ضد ایران در کشورهای خارجی ؛
۲. عدم امنیت و آرامش در طول جنگ تحمیلی (تا سال ۱۳۶۷)؛
۳. عدم وجود تسهیلات مسافرتی به ایران و وجود هاله ای از سوءظن نسبت به جامعه ایران در دوران پس از جنگ و در جهان خارج از ایران ، ناشی از پیامدهای بعد از جنگ و تبلیغات سوء رسانه های گروهی جهان؛
۴. عدم گرایش و فقدان شناختی واقع بینانه از کاربرد مثبت و مؤثر مقوله جهانگرد و جهانگردی در روحیه و اندیشه برخی از مدیران کشور، تنش در سیاست خارجی، ایجاد

بحران های مقطعی و موردی در امنیت داخلی توسط عوامل خودسر، رواج اندیشه جهانگرد ستیزی که در گفته ها و نوشته های غیررسمی و رسمی نمود پیدامی کند؛

۵. اصرار و ابرام سخت در ایجاد محدودیت غیرمنطقی، غیرعقلایی و غیرمتعارف به ویژه در مورد پوشش جوانان، که با اندکی انعطاف و درعین رعایت سنن و احکام متری مذهبی و در صورت لزوم روشن کردن فلسفه حجاب برای جهانگردان، می توان این مشکل را تا حدودی برطرف کرد.

بدیهی است جهانگردی که با نوعی رهایی از قید و بند و آزادی معقول مترادف است، در کشور و جامعه ای بسته، بی بهره از تسهیلات سفرو عاری از تجهیزات شایسته، نمی تواند پویا و شکوفا باشد.

امروزه تلاش دولت ها در این جهت است که امر مسافرت را در داخل کشورها و برای اتباع خود، آسان کنند و آنان را به سفر تشویق نمایند؛ زیرا همچنان که پیش از این در مورد آثار مسافرت های داخلی صحبت کردیم، این مسافرت ها نه تنها توزیع ثروت را در سراسر کشور تا حدودی متوازن می سازد و باعث ایجاد مشاغل گوناگون می شود، در تحکیم مبانی فرهنگی و ملی میان افراد یک ملت نیز تأثیر فراوان دارد. وانگهی در صورت رونق مسافرت داخلی از خروج ارز از کشور جلوگیری می شود. اما متأسفانه روند مسافرت و خروج ایرانیان به کشورهای خارجی به مراتب سریع تر از افزایش تعداد ورود - جهانگرد خارجی به ایران است. این امر بدان معنی است که در مورد جهانگردی همیشه دچار موازنه منفی شدیدی بوده ایم.

بخش هشتم: پیشنهادهایی برای ارتقای سطح جهانگردی و ایرانگردی

جهانگردی به سبب ماهیتش، با دیگر فعالیت های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و عمرانی کشور در ارتباط است و به شدت به تأسیسات زیربنایی گوناگون و عوامل هدایت کننده از آن بستگی دارد. زمانی که مجموعه ساختارهای یک کشور دچار بیماری است، جهانگردی و ایرانگردی که به قولی صنعتی بسیار ظریف و احساس و به شدت متکی و وابسته به کارکرد دستگاه های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی است نمی تواند موفق باشد. بنابراین

باید به منظور تحرک بخشیدن به این امر که تأثیر آن در فقر زدایی، ایجاد توازن اقتصادی و ارزآوری بر کسی پوشیده نیست، نخست زمینه مهیا و مستعد شود و برای این کار باید میان وزارت خانه ها، سازمانها، اداره ها و به طور کلی نهاد هایی که دست اندر کار امور عمرانی و توسعه همه جانبه کشورند هماهنگی های لازم به وجود آید. در همه کشورهای جهان سعی بر این است که نخست زمینه های فعال شدن مسافرت های داخلی را فراهم سازند، و در واقع همین امر موجب رغبت و تمایل خارجیان به مسافرت به کشورهاست؛ بنابراین عوامل مؤثر در گسترش مسافرت به عوامل فرهنگی-اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ساختاری تقسیم می شوند که در اینجا به اختصار، به این عوامل می پردازیم.

بخش نهم: عوامل فرهنگی- اجتماعی -آموزشی

- توسعه شهرنشینی، کاهش ساعات کار و افزایش مدت مرخصی های سالانه از عواملی است که موجب پیدایش انگیزه مسافرت می شود، ولی ایراد سخنرانی ها، انتشار مقاله ها و کتاب ها درباره فواید مسافرت و آثار نیکی که بر ارتقای سطح بینش و توسعه جهان بینی افراد دارد، می تواند در امر ازدیاد و توسعه مسافرت بسیار مؤثر باشد.
- با استفاده از رسانه های گروهی و وسائل گوناگون گفتاری و شنیداری مردم را با هنجار و رفتار صحیح هنگام مسافرت و گردش، در ارتباط با مسائل زیست محیطی، رعایت نظافت در اماکن عمومی مانند مهمان خانه ها، مهمانسراها، غذاسراها و قهوه خانه ها آشنا کرد، آنان را از ریختن زباله در گردشگاه ها، اماکن تفریحی و اقامتی بر حذر داشت و با متخلفان برخورد سخت و قانونی کرد.
- باید کارکنان بنگاه های مسافربری، مسافرخانه، مهمان سرا و قهوه خانه ها را به رعایت اصول ادب و تواضع در رویارویی با ارباب رجوع (مسافران) و رعایت نظافت و بهداشت، پوشیدن لباس نظیف و تمیز، پاک نگاهداشتن آبریزگاه ها، سالن های پذیرایی و محوطه بنگاه های مسافربری تشویق نمود و آنان را ملزم کرد یا حتی آموزش داد و در صورت تخلف تنبیه و طرد کرد. آراستگی، نظافت، نظم و زیبایی

اقامتگاه ها و خدمتکاران را در جهانگردی نباید دست کم گرفت؛ زیرا آبرو حیثیت ملتی در گرو آنهاست.

بخش دهم: برنامه دوم توسعه اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی - ایرانگردی و جهانگردی ۱۳۸۱

متأسفانه در برنامه اول توسعه اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی به امر گردشگری و شاخص های آن پرداخته نشده و از برنامه دوم به آن می پردازیم.

• هدف های کیفی

- توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی در جهت شناساندن فرهنگ و تمدن ایرانی ، اسلامی و دست آوردهای انقلاب اسلامی به جهانیان.
- احیا و توسعه قطب ها و جاذبه ها و مناطق سیاحتی و زیارتی و بهسازی محیط و سواحل دریا برای بارور نمودن اوقات فراغت مردم به ویژه جوانان.
- افزایش و تقویت پژوهش ها و مطالعات کاربردی و تقویتی در نظام اطلاعاتی و آماری .
- جلب مشارکت مردم و سرمایه های خارجی در فعالیت های بخش مربوط در زمینه احداث هتل و دهکده های توریستی و مجتمع های آب درمانی و ساحلی .
- توسعه آموزش های عمومی و تخصصی به منظور ارتقاء سطح کیفیت خدمات بخش .
- گسترش ارتباطات و فعالیت های بین المللی به منظور شناساندن جاذبه های توریستی کشور به ویژه به کشورهای اسلامی .

• خط مشی های اساسی و سیاست ها

- احیاء و تقویت قطب های جهانگردی کشور از نظر جاذبه های سیاحتی و زیارتی و آثار تاریخی و باستانی .
- فعال نمودن همراه با بهبود کیفیت خدمات مراکز ایرانگردی و جهانگردی.
- واگذاری واحدهای دایر و پروژه ها و طرح های نیمه تمام قابل واگذاری سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی به بخش خصوصی بدون تغییر کاربردی، مگر در

موارد استثنایی با اجازه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و اعطای اجازه هزینه کردن درآمدهای حاصله به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور توسعه این بخش.

تقویت برنامه های تبلیغاتی برای معرفی ایران اسلامی و جاذبه های طبیعی و تاریخی آن.

تشویق بخش خصوصی به سرمایه گذاری در ایجاد مراکز اقامتی و تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی از طریق حمایت های دولتی، تعدیل قیمت ها و کنترل کیفی خدمات ارائه شده توسط دستگاه مسئول دولتی.

ایجاد زمینه های لازم برای توسعه مهمانخانه های بین راهی، اقامتگاه ها، پارکینگ ها، کمپینگ ها، اردوگاه ها، مهمانسراها، استراحتگاه های موقت بین راهی به خصوص در مسیرهای بین المللی و توریستی کشور با همکاری دستگاه های اجرایی زیربط از جمله وزارت راه و ترابری به منظور تسهیل در امر سیروسیاحت.

حمایت کلی دولت، اعطای تسهیلات بانکی و اصلاح قوانین به منظور تشویق به سرمایه گذاری داخلی و خارجی در ساخت، توسعه، نوسازی و تجهیز تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی.

ایجاد تسهیلات در زمینه ورود توریست با تأکید بر جهانگردان مسلمان و توسعه جهانگردی بین کشورهای اسلامی.

ایجاد تمرکز در امر برنامه ریزی و سیاستگذاری امور ایرانگردی و جهانگردی.

توجه به امر مطالعات و تحقیقات به منظور بازشناسی جاذبه های کشور و زمینه های مطلوب سرمایه گذاری در غالب طرح جامع صنعت توریسم.

توسعه آموزش نیروی انسانی در فعالیت های صنعت ایرانگردی و جهانگردی به منظور تربیت نیروی انسانی کارآمد برای توسعه صنعت مذکور و ارتقاء کیفیت خدمات.

هدف های کمی و برنامه های اجرایی بخش دولتی.

برنامه گسترش و بهبود ایرانگردی و جهانگردی.

افزایش ظرفیت مسافرپذیری از ۵۰۴۳ تخت در سال ۱۳۷۲ به ۱۱۳۸۳ تخت در پایان سال ۱۳۷۷ از طریق تکمیل ۴۰۰ تخت نیمه تمام و ۵۹۴۰ تخت جدید از محل منابع

حاصل از فروش ۱۶ واحد در حال بهره برداری سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی و واحدهای بانکی.

➤ بازسازی و تکمیل ۴۰ واحد بازپس گیری شده از محل منابع حاصل از فروش ۴۰ پروژه نیمه تمام دولتی.

➤ آموزش حدود ۲۰ هزار نفر نیروی انسانی شاغل در بخش طی دوران برنامه.

➤ آماده سازی و بهسازی ۱۴ مورد قطبهای سیاحتی کشور.

• اقدامات اجرایی

➤ صدور اسناد مالکیت تأسیسات اقامتی و پذیرایی به نام سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی به منظور حل اختلافات سازمان مذکور با شهرداری ها در مورد مالکیت واحدهای فوق الذکر و در نتیجه امکان فروش تأسیسات مزبور و توسعه فعالیت های سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی.

➤ استرداد واحدهای تصرف شده سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی از دستگاهها و نهادهای متصرف.

➤ اصلاح ساختار تشکیلاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی بطوریکه واحد متمرکز قوی و مستقل سیاستگذار و برنامه ریز بخش ایرانگردی کشور در مراکز واحدهای اجرائی در استانها با مشارکت بخش دولتی ایجاد گردد.

• هدف های بخش غیر دولتی و اقدامات مورد نیاز

➤ افزایش ظرفیت مسافر پذیری از ۲۹۴۵۷ تخت در سال ۱۳۷۲ به ۴۸۱۱۷ تخت در پایان سال ۱۳۷۷ از طریق تکمیل ۱۳۵۰۰ تخت نیمه تمام و ۵۱۶۰ تخت جدید.

➤ افزایش واحدهای پذیرای بین راهی از حدود ۳۶۰۰ باب در سال ۱۳۷۲ به حدود ۴۱۰۰ باب در سال پایانی نامه.

➤ افزایش تعداد جهانگردان خارجی از حدود ۳۲۰۰۰۰ نفر در سال ۱۳۷۲ به حدود ۷۰۰۰۰۰ نفر در پایان سال ۱۳۷۷.

افزایش درآمد ارزی حاصل از ورود جهانگردان خارجی از ۱۶۰ میلیون دلار در سال ۱۳۷۲ به ۳۵۰ میلیون دلار در سال پایانی برنامه.

• اقدامات مورد نیاز

اعطای ۵ سال بخشودگی مالیاتی برای واحدهای اقامتی جدید الاحداث از زمان بهره برداری.

آزادسازی قیمت تأسیسات جهانگردی برای سودآوری صنعت جهانگردی.

ایجاد دفاتر اطلاعات جهانگردی در پنج کشور.

منطقی کردن هزینه های صدور ویزا برای جهانگردان خارجی.

ساده سازی مراحل صدور ویزا برای جهانگردان خارجی.

افزایش تعداد مجوز مربوط به پرواز خطوط هوایی خارجی به منظور گسترش پرواز بین فرودگاه بین المللی جمهوری اسلامی ایران و فرودگاه های کشورهای خارجی.

تسهیل و ساده سازی مراحل صدور مجوز، ایجاد آژانس های توریستی، شرکت های حمل و نقل و احداث تأسیسات جهانگردی.

صدور مجوز ایجاد مراکز غیر انتفاعی جهانگردی.

جلب حمایت سرمایه گذاران خارجی در زمینه های احداث هتلها و مراکز مربوطه.

از مجموع تسهیلات اعطایی سیستم بانکی به این بخش مبلغ ۱۳۵۰ میلیارد ریال آن در

طول برنامه مورد حمایت سوبسیدی دولت قرار می گیرد. برای این منظور حداکثر تا

۱۰ درصد از نرخ سودو کارمزد تسهیلات پرداختنی توسط دولت تضمین می شود. به

این ترتیب برآورد می شود در طول سالهای برنامه جمعاً معادل ۳۷/۱ میلیارد ریال

از محل اعتبارات بودجه عمومی به این امر اختصاص یابد. تفکیک سالانه این مبلغ طی

سالهای ۷۷-۱۳۷۳ به ترتیب ۲ و ۳ و ۴ و ۹/۸ و ۱۸/۳ میلیارد ریال می باشد. توضیح

اینکه مبلغ ۲ میلیارد ریال و ۳ میلیارد ریال سالهای ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴ مربوط به سود

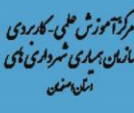
تسهیلاتی است که قبل از سالهای برنامه دوم اعطا گردیده است.

- اولویت بهره مندی از سوبسید های مزبور به شرح زیر است.

- احداث تأسیسات جهانگردی شامل: هتلها، مهمانسراها، زائرسراها و واحدهای پذیرایی بین راهی.
- بازسازی، تعمیر و تجهیز هتل و سایر تأسیسات جهانگردی موجود.
- خرید تأسیسات جهانگردی دایر و پروژه های نیمه تمام دولتی از طریق بخش خصوصی.

منابع و مأخذ

- ۱- برنامه دوم توسعه اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی .
- ۲- برنامه سوم توسعه اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی .
- ۳- سالنامه آماری استان خراسان - سال ۱۳۸۲.
- ۴- درآمدی بر جهانگردی ، صلاح الدین محلاتی ، انتشارات شهید بهشتی - ۱۳۸۰.

مرکز آموزش علمی-کاربردی
سازمان همیاری شهرداری های
دانش

بنیاد علمی قانون یار برگزار می کند
با همکاری و حمایت معنوی
مرکز آموزش علمی-کاربردی سازمان همیاری شهرداری های استان اصفهان

همایش ملی

علمی-پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

دکتر بهنام اسدی
مسئول برگزاری

محور های همایش:
پذیرش مقاله در زمینه های علوم تربیتی و روان شناسی (تمامی گرایش ها)، برنامه ریزی درسی
علوم مشاوره، فلسفه تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، آموزش الکترونیک، برنامه ریزی آموزش عالی
علوم اجتماعی، فرهنگ، هنر (تمام گرایش ها)، ارتباطات اسلامی و سایر موضوعات مرتبط با علوم انسانی

۱۵ بهمن ماه ۱۳۹۸
اصفهان سالن اجلاس دانشگاه

ارکان کلیدی همایش
دبیر اجرایی همایش:
دکتر امین امیریان فارسانی
رئیس هیات داوران:
دکتر سعید سامانی مجد
رئیس شورای سیاست گذاری:
دکتر سعید خردمندی

پایگاه های نمایه کننده مقالات همایش

Sponsored and Indexed by
CIVILICA
We Respect the Science

T PBIN.com
Sponsored And Indexed

همایش های ایران
Symposia

CONF PAPER

مکتب های علمی
Conference.com

پایگاه های نمایه کننده مقالات
مکتب های علمی

مجلس انجمن های علمی
Council of Iranian Scientific Associations
(CISA)

جهت چاپ مقالات خود در دیگر همایش های قانون یار
کافیست فایل word مقاله خود را به همراه
شماره تماس به آدرس ایمیل زیر ارسال نمایید
phdsara@yahoo.com
ارسال مقاله در واتس آپ یا تلگرام به شماره
09100636002
همایش های علمی و پژوهشی، هر ساله در دو نوبت برگزار می شود

دبیرخانه همایش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، کوچه میتا، پلاک ۲۹، طبقه سوم
واحد مشاوره ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ واحد صدور مدرک ۰۲۱۴۴۴۴۱۷۶۴

www.olomensani.IR